

3

ภารกิจของสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. การกิจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.1 แผนกลยุทธ์ของ สศช. 2547-2550

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอแผนกลยุทธ์ของ สศช. 2547-2550 ให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) พิจารณาให้ความเห็นเพื่อประกอบแนวทางการดำเนินงานต่อไป

สาระสำคัญ

1) สภาพแวดล้อม ในการกำหนดกลยุทธ์ของ สศช. มีปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในและเงื่อนไขที่ถือว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินงานของ สศช. ในอนาคต ดังนี้ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ยุคเศรษฐกิจใหม่ที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวนำ (Information Technology) และยุคสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Based Society) ปัจจัยภายใน คือ การเมืองเข้มแข็ง การปฏิรูประบบราชการ การประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ คือ การสร้างองค์ความรู้ เพิ่มความเร็วในการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล และการเปลี่ยนแปลงของโลก ริเริ่มวางแผนงานในเชิงรุก และสร้างความเป็นเนื้อเดียวของระบบการทำงาน

2) วิสัยทัศน์ ภาระหน้าที่ และวัตถุประสงค์

(1) วิสัยทัศน์ เป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนและจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนที่ยึดประโยชน์ส่วนรวม ทนต่อการเปลี่ยนแปลงและมีประสิทธิภาพสูง

(2) ภาระหน้าที่ใหม่ การดำเนินงานของ สศช. ไปสู่วิสัยทัศน์ สศช. จะต้องปรับบทบาทและภาระหน้าที่ใหม่โดยหลอมรวมภาระหน้าที่ตามบทบาทของ สศช. และภาระหน้าที่ตามนโยบายเข้าด้วยกัน ซึ่งกำหนดให้ สศช. เป็นหน่วยงานวางแผนพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยมีระบบข้อมูล ระบบติดตามและระบบประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการกิจหรืองานหลักในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และผลักดันสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินระยะ 4 ปีให้กับคณะรัฐมนตรี และประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐที่ส่วนราชการดำเนินการเป็นหน่วยงานติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ พัฒนาระบบข้อมูลและเครื่องชี้วัดไปสู่การเป็นศูนย์กลางข้อมูลและเตือนภัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการของ สศช. ให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล

(3) ภาระหน้าที่และภารกิจที่ถ่ายโอนให้กับหน่วยงานอื่น

(3.1) งานวิเคราะห์งบประมาณของรัฐบาล พ.ศ. 2522 ถ่ายโอนให้กับกระทรวงการคลัง ซึ่งมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบ และปรับภาระหน้าที่ของ สศช. ไปทำหน้าที่วิเคราะห์ภาพรวมและงบประมาณรายกระทรวง

(3.2) งานวิเคราะห์โครงการ ถ่ายโอนให้กระทรวงเป็นผู้นำเสนอคณะรัฐมนตรี และปรับภาระหน้าที่ของ สศช. ไปทำหน้าที่จัดทำยุทธศาสตร์และแผนการลงทุน โดย สศช. จะวิเคราะห์ความคุ้มค่าในระดับแผนงาน

(3.3) งานจัดทำแผนโครงการเงินกู้ต่างประเทศระยะ 3 ปี ตามระเบียบการก่อหนี้ต่างประเทศ พ.ศ. 2528 ถ่ายโอนให้กับกระทรวงการคลัง ซึ่งมีสำนักบริหารหนี้สาธารณะเป็นผู้รับผิดชอบ

(4) วัตถุประสงค์ แผนกลยุทธ์ของ สศช. มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแผนการดำเนินงานของสำนักงานฯ ใน 3 เรื่องดังนี้

(4.1) วางแผนและจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลและยั่งยืนในระยะยาว รวมทั้งผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้เกิดผลในทางปฏิบัติ และมีระบบติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

(4.2) ให้บริการข้อมูลข่าวสารและสร้างความรู้ความเข้าใจกับสาธารณะเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศและการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล โดยทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมนโยบายของประเทศกับหน่วยงานปฏิบัติและสาธารณะ

(4.3) พัฒนางองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และปรับปรุงการบริหารงานขององค์กรให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ใหม่ มีประสิทธิภาพสูง และเป็นหน่วยงานที่เป็นที่ภาคภูมิใจของประเทศ

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สศช. ได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานเชิงรุกและปรับตัวที่เน้นทั้งมิตินโยบายและมิติพื้นที่ และการดำเนินงานที่ครบวงจรของการวางแผน โดยมี 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การวางแผนเพื่อพัฒนา ประกอบด้วย การวางแผนและจัดทำนโยบายเศรษฐกิจมหภาค การจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน การวางแผนยุทธศาสตร์เพิ่มเติมวาระแห่งชาติ การจัดทำรายงานสถานภาพเศรษฐกิจและสังคม การบริหารจัดการแผนการลงทุนของประเทศ ถ่ายโอนงานพิจารณางบประมาณประจำปีของรัฐบาลให้กระทรวงการคลัง ถ่ายโอนงานวิเคราะห์โครงการลงทุนให้กระทรวงที่รับผิดชอบ และถ่ายโอนงานจัดทำแผนโครงการเงินกู้ต่างประเทศระยะ 3 ปี ให้กระทรวงการคลัง

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ประกอบด้วย การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการสร้างเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ศึกษาวิเคราะห์ จัดทำข้อเสนอนโยบายแผนงาน/โครงการ และติดตามประเมินผล การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการประสานการบริหารจัดการที่ยึดระบบนิเวศภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม จัดทำนโยบายและมาตรการเชิงรุกในการใช้ทรัพยากร การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

(3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมและแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบด้วย การพัฒนาทุนทางสังคม โดยจัดทำยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องตามนโยบายรัฐบาลและโครงการสำคัญ ได้แก่ การแปลงทรัพย์สินเป็นทุน ธนคารสมอง เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเมืองน่าอยู่ จัดทำกรอบตัวชี้วัดทุนทางสังคม การแก้ไขปัญหาความยากจนและกระจายรายได้ โดยการจัดทำยุทธศาสตร์และนโยบายการแก้ไขความยากจน รวมทั้งประสานการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ จัดทำคลังข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ด้านความยากจนและกระจายรายได้

(4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่และภูมิภาค ประกอบด้วย การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เพื่อตอบสนองระบบบริหารราชการแบบบูรณาการของผู้ว่าราชการจังหวัด การกำหนดและผลักดันยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน การประสานและผลักดันแผนและยุทธศาสตร์ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เกิดผลเป็นรูปธรรม การพัฒนาสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ การจัดระบบศูนย์ราชการและการพัฒนาเมืองน่าอยู่

(5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้อมูลและเครื่องชี้วัดเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย การพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติ การพัฒนาดัชนีชี้วัดเพื่อประเมินผลการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม

(6) ยุทธศาสตร์การกำกับและประเมินผล ประกอบด้วย การกำกับและประเมินผลระดับประเทศ การกำกับและประเมินผลการพัฒนาตามนโยบายรัฐบาล รายงานผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่อนายกรัฐมนตรี และวางระบบและวิธีการติดตามและประเมินผลการพัฒนา

(7) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และมีประสิทธิภาพสูง ประกอบด้วย การสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อการพัฒนา โดยกำหนดกลยุทธ์การสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาที่ใช้สื่อผสมผสานและการสื่อสาร 2 ทาง การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการเพิ่มศักยภาพบุคลากร การบริหารจัดการเครือข่ายและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และการสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูง โดยการปรับโครงสร้างและลดขนาดองค์กร (Downsizing) และทำงานเป็นทีม มีความรู้ ความคิดริเริ่ม ทำงานเร็ว

ความเห็นคณะกรรมการฯ (24 พฤศจิกายน 2546)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแผนกลยุทธ์ของ สศช. 2547-2550 แล้ว เห็นชอบกับการปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นหน่วยงานวางแผนการพัฒนา เป็นหน่วยงานวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เป็นเสาธิการและกลไกของรัฐบาลที่ทำงานอย่างมีอิสระในเชิงวิชาการ และถ่ายโอนงานวิเคราะห์งบประมาณของรัฐวิสาหกิจและงานจัดทำแผนโครงการเงินกู้ให้กับกระทรวงการคลังและงานวิเคราะห์โครงการให้กับกระทรวง รวมทั้งการมีบทบาทในการกำกับและประเมินผลยุทธศาสตร์ โดยมีความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

(1) เนื่องจากข้อเสนอการปรับกลยุทธ์การทำงานของ สศช. ยังคงมีแนวคิดติดอยู่ในกรอบเดิม ในขณะที่ภาคเอกชนจะกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และยุทธศาสตร์ (Strategy) ตามลำดับ ซึ่ง สศช. ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องพันธกิจ เมื่อพิจารณาจากข้อเสนอควรนำยุทธศาสตร์ที่ 2 เรื่องการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ (Vision) ยุทธศาสตร์อื่น ๆ อีก 6 ยุทธศาสตร์ ควรจัดเป็นพันธกิจ (Mission) และกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy) เพื่อให้บรรลุพันธกิจ (Mission) แต่ละด้าน

(2) ควรศึกษาวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ข้อจำกัด และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างลึกซึ้งซึ่งจริงจังก่อให้เกิดขึ้นภายในและภายนอกองค์กร โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลก เพื่อให้เกิดการปรับตัวที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ โดยเฉพาะการเตรียมพัฒนาองค์ความรู้ รวมทั้งนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการนำเสนอแนวคิดใหม่ (Innovation) ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานให้มากยิ่งขึ้น เช่น เรื่องนโยบายรัฐบาลหรือการเสนอกฎหมายใหม่ เป็นต้น

(3) คณะกรรมการฯ มีความเห็นหลากหลายในประเด็นที่ สศช. ควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ปฏิบัติมาเป็นนักวางแผนพัฒนาประเทศที่แท้จริง หรือยังคงทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้เกิดผลสำเร็จด้วย เนื่องจากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เป็นเรื่องคาบเกี่ยวระหว่างกระทรวง ซึ่งไม่มีหน่วยงานได้รับผิดชอบ

(4) สศช. ควรมีบทบาทเป็นหน่วยงานจัดการความรู้หลักของประเทศ และมีบทบาทเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ซึ่งประมาณการงบประมาณเบื้องต้นที่ตั้งไว้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลา 4 ปี คือ ตั้งแต่ปี 2547-2550 ไม่น่าจะเพียงพอที่จะดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างคล่องตัว เนื่องจากจะมีค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โดยการสร้างความเป็นเอกภาพระหว่างนโยบายแผนงาน ยุทธศาสตร์การปฏิบัติและการสนับสนุนการปฏิบัติ

(5) ควรคงงานนโยบายเศรษฐกิจมหภาคไว้ และจะต้องสร้างความเข้มแข็งให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะเรื่องนโยบายทางการเงินการคลัง ภาพรวมของการลงทุนรวมทั้งเรื่องฐานข้อมูล เนื่องจากถึงแม้จะโอนงานวิเคราะห์โครงการและงบประมาณให้กระทรวงการคลังและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ สศช. ต้องดูแลด้านภาพรวมการลงทุนและผลกระทบ

ทางด้านภาระการคลังการเงินและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ส่วนการโอนงานระดับจุลภาค (Micro) เช่น งานวิเคราะห์โครงการให้กระทรวงรับผิดชอบนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ประสบการณ์และเวลาในการเรียนรู้ จึงควรคำนึงถึงกลไกในการสร้างองค์ความรู้และเพิ่มขีดความสามารถให้กับกระทรวงต่าง ๆ ในช่วงถ่ายโอนงาน อนึ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของ สศช. ในครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อการทำงานในอนาคตของข้าราชการบางส่วน ของ สศช. จึงควรจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการบุคลากรในอนาคตของ สศช. ก่อนที่จะมีการถ่ายโอนบุคลากรตามข้อเสนอดังกล่าว

(6) สศช. ควรให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะยาว เนื่องจากยุทธศาสตร์ของรัฐบาลมีความไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงไปตามวาระของรัฐบาล โดยยุทธศาสตร์การวางแผนเพื่อการพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญสูงสุด เนื่องจากเป็นยุทธศาสตร์ที่กำกับทิศทางการพัฒนาไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน และมีระบบการกำกับและประเมินผลที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นภารกิจที่สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

(7) ควรเพิ่มการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้อมูลและเครื่องชี้วัดเศรษฐกิจและสังคมให้กว้างขวางครอบคลุมการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลและเครื่องชี้วัดใหม่ ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เช่น ผลผลิตการผลิต เป็นต้น และการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การกำกับและประเมินผลควรมีบทบาทในการชี้้นำการลงทุนและการจัดสรรงบประมาณของประเทศด้วย

(8) การรายงานสถานะทางสังคมต่อสาธารณะทุก 3 เดือนควบคู่ไปกับการรายงานทางเศรษฐกิจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของ สศช. ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นการพัฒนาไปสู่ความอยู่ดีมีสุข โดยอาจใช้ชื่อว่า Gross Domestic Happiness: GDH

(9) ควรจัดให้มีการสัมมนารับฟังความเห็นเกี่ยวกับบทบาทภารกิจของ สศช. จากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเชิญนายกรัฐมนตรีเป็นประธานให้ความคิด ทั้งนี้ควรมีการกำหนดประเด็นหลัก ๆ ในการพิจารณาที่ชัดเจน

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. รับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงแผนกลยุทธ์ของ สศช. ต่อไป

3.2 การจัดทำรายงานภาวะสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอเรื่องการจัดทำรายงานภาวะสังคมต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) เพื่อ

ขอรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาเครื่องชี้ภาวะทางสังคม องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดภาวะทางสังคม และเค้าโครงรายงานภาวะสังคม

1) หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเน้นการสร้างความเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยขาดความตระหนักถึงข้อจำกัดทางทรัพยากรธรรมชาติและผลกระทบทางลบต่อคน สังคม และสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าการพัฒนาจะประสบผลสำเร็จหลายเรื่อง แต่การที่สังคมไทยตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม การเป็นสังคมเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมาทั้งในเชิงความหลากหลายและระดับความรุนแรงของปัญหา ในขณะที่ระบบการคุ้มครองทางสังคมยังไม่ก้าวหน้าและไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง การกำหนดมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันปัญหายังไม่มีการดำเนินการเท่าที่ควร รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังไม่สามารถสร้างคนให้มีทักษะชีวิตรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำรายงานภาวะสังคม

2) วัตถุประสงค์การจัดทำรายงานภาวะสังคม

เพื่อสะท้อนภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทยและสภาพแวดล้อมในสังคม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ/สัญญาณเตือนภัยทางสังคมและเพื่อใช้ประกอบการวางแผน พัฒนาการจัดทำยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตเพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีกรอบแนวคิดที่สังคมไทยจะมีคุณภาพ และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นผลมาจากความสามารถในการดำรงชีวิตได้ทุกสถานการณ์ของสังคมไทยที่มีพลวัตสูงจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การมีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการทำงาน การมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความเสมอภาคทางเพศ มีความมั่นคงในชีวิต มีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะ มีระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เลือกปฏิบัติ และมีความเข้มแข็งของวัฒนธรรมที่มั่งคั่งของประเทศ

3) องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะสังคม

องค์ประกอบของเครื่องชี้ภาวะสังคมครอบคลุมการสะท้อนภาวะสังคมโดยรวม และการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนใน 4 มิติ ได้แก่

คุณภาพของคนในสังคม พิจารณาในมิติของการเปลี่ยนแปลงประชากรที่ส่งผลกระทบต่อภาระการเลี้ยงดู สัดส่วนคนยากจนและอัตราการย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลงของภาวะสุขภาพของคนไทย การศึกษาและการมีงานทำ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ประกอบด้วย ตัวชี้วัด/รายงานรายไตรมาส 8 ตัว และตัวชี้วัด/รายงานรายปี 14 ตัว

ความมั่นคงทางสังคม พิจารณาสภาพสังคมในมิติของความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ความอบอุ่น และความสุขของคนในครอบครัว การมีหลักประกันทางสังคม ความสงบสุขและความมีระเบียบวินัยของคนในสังคม ประกอบด้วย ตัวชี้วัด/รายงานรายไตรมาส 6 ตัว และตัวชี้วัด/รายงานรายปี 6 ตัว

ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคนในสังคม เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมในการบริโภค การใช้เวลาในชีวิตประจำวันของคนไทย เพื่อสร้างความรู้ ความบันเทิง การรักษาวินัยธรรม ประเพณี ฯลฯ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด/รายงานรายไตรมาส 2 ตัว และตัวชี้วัด/รายงานรายปี 7 ตัว

สิ่งแวดล้อม พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพของอากาศ น้ำ คุณภาพและมาตรฐานในการกำจัดขยะ การใช้สารเคมีในการเกษตรกรรมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตและกระทบต่อสุขภาพของคน ประกอบด้วย ตัวชี้วัด/รายงานรายปี 4 ตัว

4) **เค้าโครงเอกสารรายงานภาวะสังคม**

องค์ประกอบของรายงานประกอบด้วย

ภาพรวมสังคมไทย ซึ่งกล่าวถึงสถานการณ์ทั่วไปของรายงานเปรียบเทียบกับต่างประเทศ และรายงานภาวะสังคมไทยในปัจจุบันและเปรียบเทียบระยะที่ผ่านมาตาม 4 องค์ประกอบหลัก คือ คุณภาพคน ความมั่นคงทางสังคม ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคนในสังคม และสิ่งแวดล้อม เจื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อสังคม เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยบวก ปัจจัยเสี่ยง รวมทั้งมาตรการต่างๆ ของภาครัฐที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แนวโน้มของสังคมไทย เป็นการเสนอทิศทาง แนวโน้ม และประเด็นที่สังคมพึงตระหนักเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการต่อไป

Hot Issue เป็นการรายงานสถานการณ์ทางสังคมที่มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ประเด็นสังคมที่มีความรุนแรงของปัญหา หรือเป็นเรื่องที่คนสนใจ รวมทั้งแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น การกำหนดประเด็น Hot Issue ที่จะนำมารายงานได้มาจากประเด็นจากการวิเคราะห์ภาพรวมของสังคมไทย Quick survey ประเด็นสังคมที่อยู่ในความสนใจผ่าน web ของ สศช. และประเด็นที่สื่อให้ความสนใจ

5) **การเผยแพร่รายงาน**

ภาพรวมสังคมไทย เผยแพร่เป็นรายปีและรายไตรมาส Hot Issue เผยแพร่เป็นรายไตรมาส โดยการแถลงข่าวและเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ ของ สศช.

ความเห็นคณะกรรมการฯ (19 มกราคม 2547)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเรื่องการจัดทำรายงานภาวะสังคมแล้ว เห็นชอบให้ดำเนินการได้ทั้งรายงานรายปีและรายไตรมาส/Hot Issue โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

(1) ในระยะแรกของการจัดทำรายงานภาวะสังคม ควรเลือกใช้ดัชนีชี้วัดที่ไวและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เช่น การว่างงาน อาชญากรรม อุบัติเหตุ เป็นต้น

(2) เห็นควรให้ศึกษาวิธีการจัดทำดัชนีชี้วัดเชิงคุณภาพสำหรับการเปลี่ยนแปลงภาวะของสังคมที่วัดในเชิงปริมาณไม่ได้ เพื่อรายงานควบคู่กับดัชนีชี้วัดเชิงปริมาณได้อย่างมีคุณภาพ เช่น ความเป็นธรรมในสังคม โอกาสที่สังคมให้กับเด็กและเยาวชนเข้าถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

(3) การรายงานสถานการณ์ทางสังคมในรูปแบบ Hot Issue จะเป็นเครื่องมือ/สัญญาณเตือนภัยที่สะท้อนปัญหาสังคมในระยะสั้นได้ดี ซึ่งจะต้องรายงานให้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงควรเตรียมการศึกษา คาดการณ์สถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อสังคมไว้ล่วงหน้า

(4) การรายงานภาวะสังคมในระยะยาวควรรายงานในเชิงลึกถึงระดับภูมิภาค ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย โดยใช้เป็นตัวศึกษาเปรียบเทียบ (Benchmarking) ทั้งภายในและต่างประเทศ

(5) เห็นควรให้เพิ่มตัวดัชนีชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรของประชาชนด้วย เนื่องจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรมีส่วนบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

(6) เห็นควรให้มีการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมที่ส่งผลกระทบค่อนข้างรุนแรงและเกิดขึ้นเป็นบางช่วงเวลา เช่น นักเรียนตึกกัน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาต่อไป

(7) นอกจากนั้น เห็นควรเพิ่มดัชนีชี้วัดเรื่องความเชื่อในศาสนา วัฒนธรรม จารีต ประเพณี การเมือง การมีสัมมาอาชีพ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. นำความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการจัดทำรายงานภาวะสังคมต่อไป